א) שבת מוג, בי [לקמן לו],

ג) או דהוה ליה. כלייל
מהר"מ, ד' [לקמן לו.],

ג) בש"א ועי רש"ל שמחק
מן ועבר ואסקרי עד משום
מן ועבר ואסקרי עד משום

מוסף תוספות א. משום דבכור דמי

דעבר ואסקי', ו) [ל"ל הנשיא],

א. למור אות וצמוקים דהכי דייק לישנא דאין זה מן המוכן. שעס. ב. דרי יהודה סבר רואים ורי שמעון סבר אין רואים ורי במוקצה ורי שמעון אסר במוקצה ורי שמעון אסר מבוקצה ורי שמעון אסר מדלא קתני ריש אוסר לפי מדלא קתני ריש אוסר לפי שאין רואין מומין בי"ט אסרו אבל בדיעבר והמנן. ד. [ון הא בהא מבוקר. מוס' אמר. בהא תליא. שיטה.

אם יש בו מום. על כרחך ר' יהודה מוקצה אית ליה ובמום הנופל בו ביום טוב לא שרי דלאו דעתיה עלויה מאתמול וה"ק בכור בעל מום שלא הראהו לחכם מבעוד יום להתירו ונפל לבור בי"ט ירד מומחה ויראה מום שהיה בו אתמול אם מום קבוע הוא יעלה וישחוט

אין צדין פרק שלישי ביצה

אם יש בו מום יעלה וישחום ואם לאו לא

ישחום יהר' שמעון אומר כל שאין מומו ניכר

מבעוד יום אין זה מן המוכן: גמ' במאי

קא מפלגי אי נימא ברואין מומין קמפלגי

דר׳ יהודה סבר רואין מומין בי"ם ור׳ שמעון

סבר אאין רואין מומין בי"ט ולפלגו ברואין

מומין דעלמא בכור שנפל לבור אצמריכא

ליה מד"א משום צער בעלי חיים לערים

ולםקיה יכר' יהושע קמ"ל אי הכי לא ישחום

לא יעלה וישחום מבעי ליה לא צריכא

בעבר ואסקיה סד"א לשחטיה קמ"ל

לשחטיה הא תם הוא לא צריכא דנפל ביה

מומא והא מוקצה הוא אלא דנפל ביה מום

עובר מערב יום מוב והשתא הוה ליה מום

קבוע מהו דתימא דדעתיה עלויה ונשחמיה קמ"ל: ת"ר בכור תם שנפל לבור ר' יהודה

הנשיא אומר ירד מומחה ויראה אם יש בו

מום יעלה וישחום ואם לאו לא ישחום אמר

לו ר' שמעון בן מנסיא יהרי אמרו אין רואין

מומין ביום מוב כיצד גולד בו מום מערב

יש אין מבקרין אותו בישם נולד בו מום

משום דמוהלה ליכל דמלסמול דטחיה עלויה: אין זה מן המוכן. לאו משום מוקצה אסר ליה דהא לית ליה מוקצה אלא לפי שמתירו בי"ט נראה כמתקנו מדהוה ליה כדן דין דגזור ביה משום שבותף וה"ק אין התרתו היתר ואינו מוכן להכשר: גבו' אי נימא ברואין כו'. דהא ודאי משום מוקצה לא הוי טעמייהו דאיפכא שמעינן להו אלא משום ראיית מום דר"ש סבר אין רואין כיון דהוה ליה כיושב ודן דין: לפלגו בעלמא. בלא נפל לבור: לערים. לומר ודאי ימלא בו מום: ולסהיה כרבי יהושע. דאמר בפרק משילין (לקמן דף לז.) אותו ואת בנו שנפלו לבור מעלה את הרחשון ע"מ לשחוט וחינו שוחט וחוזר ומעלה את השני רלה זה שוחט רצה זה שוחט: אי הכי. דנפילת בור דנקט לאשמועינן דלא יעלהו נקט ליה ואם לאו לא יעלהו מבעי ליה דהא עיקר משום העלאה נקט לה ושחיטה פשיטה לן: לה לריכה דעבר וחסקיה. ומשמעותה דלה לסקיה מרישה ש"מ דקתני ירד המומחה ויראה ולא קתני יעלהו ויראה

והדר אשמועינן אחריתי דאי עבר ואסקיה ולא מלא בו מום לא ישחוט: דנפל ביה מומא. השתא וה"ק אם יש בו מום הקבוע מעי"ט יעלה וישחוט ואם לאו דלא היה מעי"ט אלא היום אפילו עבר והעלהו לא ישחוט: והא מוקלה הוא. אי מאתמול לא הוה ביה מום כלל פשיטא דלא ישחוט דהא אשמעינן רבי יהודה בכמה דוכתי דאית ליה מוקלה: קמ"ל. דאי לא הוה קבוע מערב י"ט לא ישחוט משום דמוקלה מחמת איסור הוה אי נמי משום דעבר ואסחיה: בכור חם שנפל לבור גרסינן בברייתא. דלית להו מוקלה להנך תנאי בבכור דכל שעתא דעתיה עלויה שתא יפול בו מום: ירד מומחה. ולא לערים ולסקיה:ר׳ יהודה הנשיא הוא רבי ולאו היינו רבי יהודה דמתניתין דסתם ר' יהודה הוא ר' יהודה בר אלעאי: אם יש בו מוס. אפילו נפל בו היום: יעלה וישחוט. דלית ליה מוחלה בבכור: ואם לאו. ועבר ואסקיה לא ישחוט אפילו נפל בו מום לאחר העלאה וקנסא הוא משום דעבר ואסקיה יי [א"נ] לא ישחוט לא יעלה בהערמת שחיטה קאמר דלא ישחוט לא אלטריך דהא תם הוא ומתניתין דלא שנינן הכי משום דמתניתין לא מלינן לאוקומה בתם משום דרבי יהודה מוקלה אית ליה ולא מלי למימר אם יש בו מום שנפל בו בי"ט יעלה וישחוט וכיון דע"כ בבעל מום חוקמה לא אנטריך לשנויי סיפא בשנויא דחיקא ולמימר דלא ישחוט לא יעלה קאמר דהא מצי לשנויי שפיר כדשנינן דאשמעינן ואם לאו דלא היה קבוע מבעוד יום דאפילו עבר ואסקיה לא ישחוט ואע"ג דאתעביד ליה מום קבוע השתח: לשון אחר לא גרם בברייתא בכור תם אלא כי מתני׳ גרסינן בברייתא בכור שנפל לבור. ומתוקמא הכי בכור שנפל לבור ר' יהודה הנשיא אומר ירד מומחה ויראה דלא נערים ונסקיה מעיקרא: אם יש בו מום. אם ימלא בו מום הידוע שהיום לא נעשה יעלהו וישחוט ואם לאו אלא נפל בו מום היום אפילו העלהו לא ישחוט ולרבי יהודה י נשיאה ליכא למפרך כדפרכינן לעיל פשיטא דלא ישחוט דהא מוקצה הוא דאילו לדידיה אצטריך דהשתא הוא דאשמעינן דאית ליה מוקלה: א"ל ר' שמעון בן מנסיא הרי אמרו. רבותינו דורות שלפנינו אין רואין מומין דר"ש בן יוחי

הרי אמרו. רבותינו דורות שלפנינו אין רואין מומין דר"ש בן יוחי מדורות שלפניהם היה ורבי תלמידו היה כדאמר במסכת עירובין (דף 16.) ובמסכת שבת (דף קמו:) א"ר כשהיינו לומדים חורה אלל ר' שמעון בתקוע היינו מעלין לו שמן כו' וקאמר ליה ר' שמעון בן מנסיא לרבי הרי נחלקו בה דורות שלפנינו וגזיל לחומרא: עולד בו מום מעי"ע. רבי שמעון בן מנסיא מפרש מלמיה דר' שמעון בן יוחי וה"ק הרי אמר ר"ש בן יוחי אין רואין מומין כילד נולד בו מום מערב י"ט אין מבקרין אותו לכתחלה אבל אם עבר ובקרו שוחטו שהרי אינו מתקן כל כך שקרוב היה בין השמשות להיות מתוקן שלא היה מחוסר אלא ראיית חכם:

ע"כ לא בעי למימר דאין זה מן המוכן שהוא מוקלה דהא ר"ש לית ליה מוקלה אלא ה"פ כל שאין מומו ניכר שלא ראהו חכם מעי"ט ולא היה נודע אם היה קבוע אין זה מן המוכן כלומר אין היתרו היתר דאין מוכן להכשיר דאין רואין מומין בי"ט וטעמא משום דנראה

כמתקן או כדן את הדין שהוא אסור משום שבות ע"כ פירש רש"י וקשה דאין זה מן המוכן משמע דאפילו בקרו חכם כיון שלא נודע שהוא מום קבוע מאתמול אוסר ר"ש ולפ"ה משמע דוקא דאינו מוכן להכשיר לכתחלה הא דיעבד שפיר דמי וע"ק דבשבת מוכח בהדיא בפרק כירה (שבת דף מו: ושם) דמטעם מוקלה קאמר דפריך מהכא דר"ש אית ליה מוקצה והא לית ליה מוקצה לר"ש לכן נ"ל דמטעם מוקנה קאמרא דאין זה מן המוכן ואפילו עבר ובהרו מ"מ אסור משום מוקצה ופליגי ברואין מומין ב וגם פליגי במוקלה מיתורא דקתני אין זה מן המוכן ג והא דפריך הכא בגת' לפלגו ברואין מומין בעלמא ר"ל דלא נפל לבור ולעולם כלישנא דמתניתין דמוקלה וכן הא דקאמר בגמרא מהו דמימא כיון דדעתיה עלויה נשחטיה קמ"ל ר"ל דאסור משום מוקלה ואפילו אם בקרו בדיעבד אף לר׳ יהודה כיון שלא היה בו מום קבוע מאתמול ור"ם אסר אפילו אם היה בו מום משום מוקלה כדפירש׳ דלא כאדא בר אוכמי וא״ת מ״ש

דבכל דוכתא מחמיר רבי יהודה טפי במוקלה מרבי שמטון וי"ל דטעמא רבה אים ליה⊤ הואיל דס"ל דרואין מומין ביום טוב וידוע שמום קבוע היה מאחמול א״כ אין כאן מוקלה דהא מאחמול דעתיה עלויה אבל לר״ש אים ליה דאין רואין מומין הלכך לאו דעתיה עלויה

בי"מ

מאתמול על כן אסור אפילו אם בקרו בדיעבד: תנן רבנן בבור תם שנפל לבור ה"ג. דר׳ יהודה הנשיא לית ליה מוקלה דקאמר אם יש בו מום קבוע ואפילו אם נפל בי"ט יעלה וישחוט ולית להו להני תנאי מוקצה בבכור דלעולם דעתו עליו שמה יפול בו מום והם להו שהין בו מום מחליו לה ישחוט וה"ת פשיטא והא תם הוא וי"ל לא יעלה בהערמת שחיטה כדפירש׳ לעיל ועל ר' יהודה דמתני' לא בעי לשנויי הכא דלא בעי לשנויי שנויא דחיקא ולא יעלה בהערמת שחיטה קאמר הואיל דאית ליה שנויא אחרינא דר' יהודה אית ליה מוקצה בבכור וצריך לאוקומי בבעל מום ע"כ דהא אית ליה מוהצה אבל לרבי יהודה הנשיא דלית ליה מוקצה בבכור דהא בתם שנפל לבור מיירי לא מצי לשנויי הכי שנפל בו מום הבוע בי"ט כדמשני לרבי יהודה במתניתיו עוד פרש"י פי" אחר דלא גרם תם בברייתא אלא ה"ג בכור שנפל לבור וכו' אם יש בו מום קבוע שידוע בו מום מערב י"ט ישחוט ואם לאו אלא נפל בו מום היום לא ישחוט אפילו אם העלהו משום דהוי מוקלה ולרבי יהודה נשיאה אית ליה מוקצה ולא פריך הש"ס כדפריך הש"ס לעיל לרבי יהודה דמתני׳ פשיטא דמוקלה הוא דודאי לרבי יהודה דמתני׳ פריך שפיר דמאי אנטריך לאשמועינן אי משום מוקנה בהרבה מקומות שמעינן דרבי יהודה דמתני' אית ליה מוקלה אבל ארבי יהודה הנשיא אלטריך לאשמועינן (דרבי יהודה) דאית ליה מוקלה ותימה דבשלהי מכלתין (דף מ.) מספקא ליה לרבי יהודה הנשיא אי אים ליה מוקצה ואמאי לא פשיט ליה מהכא וי"ל דלא פסיק להוכיח מהכא דאיכא לפרושי תרי לישני כדפי׳ דלחד אית ליה מוקצה ולחד לית ליה מוקצה ומספקה ליה אי כהאי לישנה אי כהאי לישנה לכך לא היה לו להוכיח מהכא: [וע"ע חוספות שבת מה: ד"ה לדבריו]:

→®י← רבינו חננאל

ג סמג לאוין סה טור שו"ע א"ח סי תלח סעיף ט [וטוש"ע י"ד סימן שיב

:[כעיף

אם יש בו כו׳. אוקימנא ברואין מומין ביום טוב פליגי, והאי דקתני נפל פליגי, והאי דקתני נפל לבור איצטריך, סד"א משום צער בעלי חיים ליערים וליסלקיה כר׳ יהושע, דתני אותו ואת בנו שנפלו לבור, ר׳ יהושע אומר מעלין את הראשון על מנת לשוחטו ואינו שוחטו, ומערים ומעלה את השני כו׳, קמ״ל דלא עבדינן כר׳ יהושע. ולא יעלה הוה צריך למיתנא, ואגב חדא קמ"ל תרתי, חדא לא יעלה. ואי עבר ואסקיה לא ישחוט, ואע"ג דנפל ביה השתא מום קבוע והוה ליה מערב יו"ט מום דהוה ליה מערב יו״ט מום עובר, והאידנא הוה ליה מום קבוע, דעתיה עלויה הוה מאתמול ולאו מוקצה הוא. קמ"ל. ת"ר בכור תם שנפל לבור, ר׳ יהודד הנשיא אומר ירד מי שבקי במומין ויראה כו'. אמרו לו הרי אמרו אין מבקרין מומין ביו"ט, נולד בו מום

מערב יו"ט אין מבקרין אותו ביו"ט, נולד בו מום